

9. SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

1. Ünite

1. Ben o gün çalışmak için kütüphaneye gitmiştim. Görevliden yardım istemek için, “Araştırdığım konu ile ilgili kitapları hangi bölümde bulabilirim?” dedim. Görevli beni duymamışçasına, hiçbir şey olmamış gibi işine devam etti. Bence bu, çok saygısızca bir davranıştı.

Bu parçada aşağıdaki iletişim unsurlarından hangisine yer verilmemiştir?

A) Gönderici B) Alıcı C) Dönüt D) Mesaj E) Bağlam

2. I. İnsanın kendini tanımasına, olayları ve çevresini daha doğru yorumlamasına yardımcı olur.
II. Gerçeği estetik bir tavırla ele alarak toplumun estetik algılarını canlı tutar.
III. İnsanın kalabalıklar içinden sıyrılarak kendi kabuğuna çekilmesine yardımcı olur.
IV. Toplumsal duyarlıkları harekete geçirir ve böylelikle bireyler arasındaki ilişkileri daha olumlu bir zemine taşır.
V. İnsanların birbirini anlamasını, ortak bir paydada buluşmasını sağlar; barışçı bir anlayışa sahip bir toplumun oluşmasını temin eder.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde güzel sanatların insan ve toplum hayatındaki yeri ve önemiyle ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

3. I. Evimiz iç çitin büyük kestane ağaçları arkasında kaybolmuş gibiydi. Annem, İstanbul’a gittiği için benden bir yaş küçük olan kardeşim Hasan’la artık Dadaruh’un yanından hiç ayrılmıyorduk. Bu, babamın seyisi, yaşlı bir adamdı. Sabahleyin erkenden ahıra koşuyorduk. En sevdiğimiz şey atlardı. Dadaruh’la birlikte onları suya götürmek, çıplak sırtlarına binmek, ne doyulmaz bir zevkti.

II. Ağaları, Gündüz ve Savcı övülürdü. Onları herkesten çok da Osmancık beğenirdi. Beğenmek bir yana, hayrandı onlara, bilgilerine ve akıllarına hayrandı. Dengeli davranışlarına, görev şuurlarına, çekip çevirme yeteneklerine ve evliliklerine hayrandı. Bütün başarılarında ve mutluluklarında kendi başarısını ve mutluluğunu görür gibi olurdu; içine bir kerecik olsun kıskançlığın pası düşmemişti. Her şeyden öte, yeğenleri, Bânu Çiçek -ve hele- Bay Koca ve yengeleri Burla Hatun ile Ayna Melek onun gönül ışıklarıydı; uğurlarında yapmayacağı şey yoktu.

Yukarıdaki metinlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. metin edebî bir metinden alınmıştır.
B) II. metin dönemin zihniyetini yansıtmıştır.
C) Her iki metin de kurmacadır.
D) II. metinde bilgi verme amaçlanmıştır.
E) Her iki metinde de dil, sanatsal işlevde kullanılmıştır.

4. Farklı takımları tutan iki arkadaş beraber maç izlerken gençlerden biri tuttuğu takımın galip geleceğini söyler.

Bu durumda diğer genç aşağıdaki cevaplardan hangisini verirse dili heyecana bağlı işlevde kullanmış olur?

A) En son yedi yıl önce yenmiştiniz ama.
B) Televizyonun sesini biraz açar mısın?
C) Eyvah! Beyimiz aşka geldi.
D) Boşboğazı ateşe atmışlar, odunum yaş demiş.
E) Takım diri görünüyor değil mi?

5. Edebiyat sahası ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatıdır.
B) Müzik gibi işitsel (fonetik) sanatlardan biridir.
C) Bir bilgi edinme, üretme ve yöntemli araştırma sürecidir.
D) Dil veya söz denilen malzeme ile icra edilmektedir.
E) Müzik, sinema, tiyatro vb. sanat dallarına kaynaklık edebilmektedir.

6.
– Mustafa Kemal'le beraber mi gittindi sen Yedinci Ordu'ya?
– Hayır, ben başından beri Filistin'deydim. Bir ara Çanakkale'ye geldi bizim batarya. Seddülbahir'e… İkinci Kirte Savaşları yeni bitmişti. Biz 10 Mayıs'ta vardık! 20 Aralık'ta çekildi düşman.
– On on beş kelimeyle anlattı Cemil Çanakkale'yi… Oysa 55127 şehit verdik biz bu savaşlarda… 130 bini aşkın da yaralı…
– Temmuz başında Von Kres Paşa istemiş. İkinci Kanal saldırısı için… Kalktık gittik, ikinci defa saldırdık Kanal'a.

Bu parçada aşağıdaki bilimsel disiplinlerden hangisinin edebî eserlere etkisi görülmektedir?

A) Sosyoloji B) Coğrafya C) Tarih D) Psikoloji E) Felsefe

7. Edebî metinlerin özellikleri şu şekildedir:

*Muhatabında estetik heyecan (güzellik duygusu) uyandırır.

*Doğrudan bilgilendirme amacı taşımaz.

*Kelimeler yan ve mecaz anlamlarıyla kullanılır.

*Anlatıcı öznel bir tutum izler.

*Kurmaca bir yapıya sahiptir.

Verilen bilgilerden hareketle aşağıdakilerden hangisi bir edebî metin örneği <u>olamaz</u>?

A) Boş vaktim oldukça sinemaya giderim. Yumuşak bir karanlığa gömülmüş makinenin hışırtısını dinleyerek vücudumun değil, ruhumun bir çetin yol üzerinde mola verdiğini hissederim.
B) Hiçbir şey lisan kadar bir ağaca benzer değildir. Lisanlar -tıpkı ağaçlar gibi- mevsim mevsim rengini kaybeden ölü yapraklarını dökerler ve tazelerini açarlar. Lisanın yaprakları kelimelerdir.
C) Dostum, alelade bir insandır, onun için tarifi gayet müşküldür. Vücudunun kusurlarını elbise ile gizlemek hünerinden habersizdir, yani şık değildir. Ahlak kaideleriyle de ruhunun çirkinliklerini saklamayı bilmez, yani iki yüzlü değildir.
D) "Mülakatlar" başlıkları altında çıkan röportajları ile üne kavuşan muharrir 1915 yılında Yeni Mecmua'nın "Çanakkale" özel sayısında neşrettiği "Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat"la bu büyük Türk askerini ilk defa Türk okuyucusuna tanıttı.
E) İhtiyar yalıların arkasında, denizi takiben bütün Boğaz'ı kateden uzun caddenin karanlıkları kadar zengin bir gece karanlığı bilmiyorum. Mercanlar, süngerler, yosunlar ve bin türlü sedefler ve balıklarla dolu bir denizaltını andıran zengin bir karanlık!

8. Deli Yusuf'un zurna gibi çatlak sesi uzaktan işitilmekteydi:

— Yire batası? Dün ni şekil gelmedin? İreceb'i yola salacaklarmış.

Karabibik, Deli Ali'ye seslendi.

— Genem Deli Yusuf ünlüyo!

— He He, İreceb'i uğratacaklarmış deyyo. Senin habarın var mı?

— Dün gün Yosturoğlu diyoodu. Askere gidiyoomuş.

— Adalya(Antalya)dan çağırmışl.. Muayna olacakmış.

Aşağıdakilerin hangisinde bu parçada örneklenen dilin kullanımından doğan türünün tanımı doğru verilmiştir?

A) Ortak dilden ayrı olarak belirli toplulukların ses, yapı, söz dizimi ve anlam bakımından farklılık gösteren dili veya kelime dağarcığıdır.

B) Bir dilin, yazılı kaynaklarla izlenebilen tarihî gelişimi içinde ayrılmış kollarıdır.

C) Bir dili toplum olarak konuşan ve yazanların hep birlikte uydukları, ağız özelliklerinden arındırılmış, belirli ölçü ve kurallara bağlı ortak dildir.

D) Aynı meslek veya topluluktaki insanların ortak dilden ayrı olarak kullandıkları özel dil veya söz dağarcığıdır.

E) Bir dilin bir ülke sınırları içindeki farklı yerleşim bölgelerinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılaşan konuşma biçimidir.

9. Ağız: Bir ülke içinde aynı dilin farklı konuşma şekillerine denir. Yörelere göre söyleyiş farklılıkları vardır ama yazılış aynıdır. “Karadeniz ağzı, Ege ağzı, Kayseri ağzı…” Türkçenin ağızlarıdır.

Şive: Bir dilin, yazılı kaynaklarla izlenebilen tarihî gelişimi içinde ayrılmış kollarıdır. Azeri Türkçesi, Özbek Türkçesi, Türkmen Türkçesi vb.

Açıklamalardan yola çıkıldığında aşağıdakilerden hangisi farklıdır?

A) Bitlis’te beş minare
Yüreğim dolu yare.
İsterem yanan gelem
Cebimde yok beş pare.

B) Yaz gelir çiçek açar
Yeşiller yaprakları.
Sevduğum senin için
Töktüğüm gözyaşları.

C) Ahirinde bu dert beni öldürür
Eyi olmaz yaram dert dert üstüne.
Hâlimi görenler aklın şaşırır
Gitti şadım geldi gam gam üstüne.

D) Göylerin günün, ayın gizledir
Uldız ahdırır, sayın gizledir
Ohunu atır, yayın gizledir
Ceddimi edip kâman ayrılıg
Aman ayrılıg, aman ayrılıg

E) Aman şimdi yaman şimdi
Dağlar başı duman şimdi.
Güzel sevmek hoşdur amma
Ayrılması yaman şimdi.

10. Tarih bilimi veya tarihçi, genelde insanlığın, özelde toplumların geçmişte karşı karşıya kaldığı önemli olayları ayrıntısına girmeden konu edinir. Edebiyat ise, daha çok tarihin anlatmadığı sıradan kişi ve olaylarla, bunların bıraktığı izlerin ayrıntılarıyla ilgilenir. Tarihî şahsiyetlerin tarihte üstlendikleri rolün dışında yaşantılarına ait örneklerin belli bir olay örgüsü içinde anlatımı edebiyat biliminin, edebiyatçıların, roman ve hikâye sanatının işleri arasında yer alır. Edebî eserin tarih öğretmek gibi bir işlevi olmasa da tarih ilmini anlama ve sevdirme yolunda etkin bir rolü vardır. Bu bağlamda tarihçinin yazdıklarıyla sunulan bir tarihî olay veya şahsiyet, edebiyat ve edebî mahsuller vasıtasıyla ilgi alanı hâline getirilebilir.

Bu metinde edebiyat ve tarih ilişkisi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Edebî eserler tarih kitaplarında yer almayan kişi ve olaylara da yer verir.
B) Edebî eserler tarihin sevilmesinde ve anlaşılmasında etkilidir.
C) Edebiyat tarihte yaşamış kişilerin yaşantılarına ait ayrıntıları belli bir olay örgüsü içinde anlatır.
D) Edebiyatçı tarihî olayları tarihçi kadar iyi bilmelidir.
E) Edebî eserin amacı tarih öğretmek değildir.

11. Edebiyatın asıl amacı, estetik zevk duygusunu dil aracılığıyla gerçekleştirmektir. Edebiyatta fayda sağlamak, amaç olarak her zaman ikinci plandadır.

Bu açıklamayı desteklemek için,

I. Şişman yüzünü buruşturdu:

— Bırak, canım! Bu tavırlara gerek var mı? Biz seninle çocukluk arkadaşıyız. Aramızda rütbenin önemi mi var?

Zayıf daha bir ufalarak yılıştı:

— Aman, efendimiz, öyle şey mi olur? Yüce kişiliğinize saygı göstermek bizim görevimizdir. Bizimle konuşmanız bile biz aciz kulunuz için büyük bir lütuftur. Beyefendi hazretleri, oğlum Nafanail, eşim Luiza. Yani Lüteryen bir aileden cariyeniz, saygılar sunarız.

II. Sebepler var ağır basar
Seneler arayı keser.
Sevilenler çabuk küser
Sevgi yetmiyor, yetmiyor.

III. Mektubunda ön sözü baskıya verdiğini yazıyorsun. Sana sabah anlattım. Ben hemen baskıya verileceğini bilmiyordum, yoksa çoktan okurdum. Bugün beşinci sayfaya kadar okudum. Bilhassa "Homeros" bölümü hiç hoşuma gitmedi. Eğer baskıya vermedinse veya basılmaya başlamamışsa, durdur. Al! Şu yazdığını bir daha oku. Mesela o bölüm yirmi bir satır. Orada anlatmak istediğini pekâlâ yedi satırda anlatırdın.

IV. BABA: Pırıl pırıl bir güneş...

KIZ: (Anlamıştır. Sanki vazgeçmesini diler.) Fırtına yok mu?

BABA: Yok. Güneşli bir bahar havası.

KIZ: Yine de fırtına kopabilir ama. Öyle demez miydin? "Dışarısını hep günlük güneşlik sanma sen. Her an fırtına kopabilir." demez miydin?

BABA: Ama şimdi günlük güneşlik... (Gergin bir an.) Çık istersen.

KIZ: (Ürkek, kapıya yaklaşır.) Çıkayım mı?

parçalarından hangileri kullanılamaz?

A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) Yalnız III. D) II ve III. E) I, II ve IV.

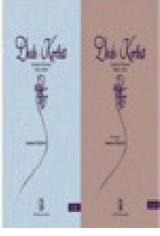
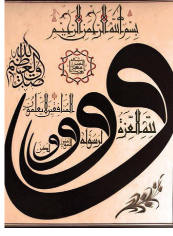
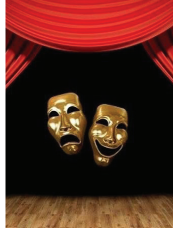
12. Birbirine yaslanmakla ayakta durabilen bu ahşap evler, sanki bir sıraya gelmiş uyuyorlar. Yerde duvar üstünde sönük bakışlarıyla ağır ağır gezinen, tüyleri dökülmüş, derisi karnına yapışmış, birkaç kedi sokağın hareketsizliğini canlandırıyor. Cumbaların birine asılmış küçük kafesteki saka kuşu kafesin çubuklarını gagalayarak aşağı yukarı çırpınıyor.

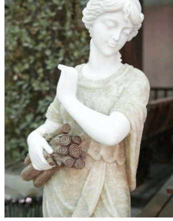
Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

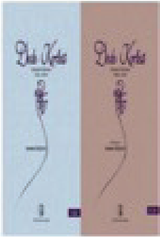
A) Öznel bir bakış açısıyla yazılmıştır.
B) Edebî bir metinden alınmıştır.
C) Haberdar etme amaçlanmıştır.
D) Somutlamaya başvurulmuştur.
E) Sanatlı ifadelere yer verilmiştir.

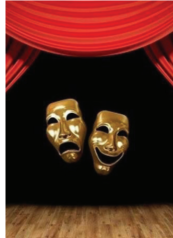
13. Malzemesi kelime, ses, nota vb. olan fonetik (işitsel) sanatlar arasında - - - - ; malzemesi taş, toprak, boya vb. olan plastik (görsel) sanatlar arasında - - - - ; malzemesi hareket, sahne vb. olan ritmik (dramatik) sanatlar arasında - - - - örnek gösterilebilir.

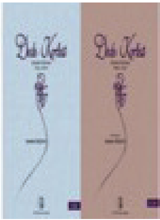
Bu metinde boş bırakılan yerlere uygun görseller aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A)   

B)   

C)   

D)   

E)   

14. Edebiyatla bilim arasında çeşitli düzeylerde ilişki söz konusudur. Bu ilişkinin temel nedenleri edebiyatın insana ait hiçbir şeye kayıtsız kalmaması ve dilin hem edebiyatın hem de bilimin ortak ögesi olmasıdır. Edebî bir metinde yazar, temel konusu olan insanı anlatırken psikoloji, sosyoloji, tarih, coğrafya gibi sosyal bilimlerden yararlandığı gibi deneysel bilimlerden de yararlanabilir.

Buna göre,

Bu caddeye ne kadar da çok fotoğrafçı toplanmış, şimdiye kadar kaç tanesinin önünde resimleri seyre daldım. Bütün bu mesut insanlar buralara da saadetlerini tespit ettirmek için koşuşmuş olacaklar. Bu resimlerde, yaşayacaklarından daha uzun zaman tebessümleri devam edecek. Şu gelin, demin gördüğüm kocalı kadın değil mi? Şu pembe yüzlü, çift örgülü saçlı küçük çocuk, daha demin sıçrayarak yanımdan geçen genç kız değil mi? Belli belli! Bu fotoğrafhanelerde hiç ölülerin resmi yok. Zaten en yakın mezarlık buraya kilometrelerce uzakta. Bu caddede ancak mesut dolaşılabilir. Yalnız bu caddede bulunmak insanı mesut etmeye kâfidir. Yaşadığımı, ben de saadetimi düşünmeliyim. Şu kadar dükkânın içinde elbette beni de mesut, hiç olmazsa memnun edebilecek şeyler satanlar da yok değil ya!

metninde edebiyatın hangi bilimden yaralandığı söylenebilir?

A) Tarih B) Sosyoloji C) Psikoloji D) Felsefe E) Coğrafya

15. Metinler gerçeklikle ilişkileri, işlevleri, kullanılan anlatım yöntemleri bakımından sanatsal ve öğretici metinler olmak üzere ikiye ayrılır. Sanatsal metinler ya coşku ve heyecan uyandırır ya da olay anlatır. Öğretici metinler ise bilgi eksikliğini giderme, aydınlatma amacıyla yazılır.

Bu bilgiye göre aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklı bir metin sınıfına dâhil olur?

A) Mevsim sonbahar. Kestel Tepesi'nden bir sürü geminin yüzmekte olduğu denize ve batmakta olan akşam güneşinin aydınlattığı İsveç sahiline bakıyoruz. Ardımızdaki siper dik bir yamaçla sonlanıyor; orada koskoca ağaçla, sararmış yapraklar dallardan dökülmekte.

B) İlk başlarda cahil sadakati sanmıştım ama bununki düpedüz aşk yahu! Karısının çektiği miktarda acı çekmek için bebeklerinden mahrum bırakıyor kendini. O, kucağına almadığı müddetçe bu da anlamıyor. Vay yahu!

C) Son yıllarda yapılan araştırmalar esnemenin beyinde sıcaklık düzenleyici etkisi olduğunu gösteriyor. Bu görüşe göre esnemeyle alınan derin nefes -arabalardaki radyatörler gibi- beynin soğumasını sağlıyor. Beyin sıcaklığı artarsa burun mukozasındaki kan akışı hızlanır. Böylece beynin soğumasına yardımcı olur.

D) Açık konuşalım baba, dedi. Bilirsin ki ben öyle pek kafasız bir kız değilim. Annem gibi, kardeşlerim gibi fakir düştük, parasız kaldık diye sana darılmak hiçbir zaman aklımdan geçmedi. Buna mukabil onlara gösterdiğin zaafı affedemem ve edemeyeceğim.

E) Kral acelesi yüzünden onun söylediklerini pek dinlememiş. Kitabı almış ve sayfaların birbirine yapışık olduğunu görmüş; parmağını ağzına koyup tükürüğüyle ıslatmış ve ilk sayfayı açmayı başarmış.

16. Bir kahvehane işletmecisi, çayın fiyat tarifesini, müşterilerinin isteme biçimine göre uygulamak istemiştir. Dükkânın duvarına asılan;

"– Çay ver: 3 lira,

– Çay gönder: 2,50 lira,

– Çay versene: 2 lira,

– Çay verir misin?: 50 kuruş" yazan liste ilgi görüyor.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mesaj ne kadar vurgulu ise dönüt o kadar güçlü olur.
B) Sözden çok sözün söyleniş biçimi önemlidir.
C) Türkçede aynı cümle çok farklı biçimlerde ifade edilebilir.
D) İşletmede farklı yollara başvurmak işletmenin kârını arttırır.
E) Sözün söyleniş biçimi, dönütü doğrudan etkilemez.

17. Peyami Safa'nın başyapıtlarından biri olan Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Türk edebiyatında "İnsan ruhunun derinliklerinde ve labirentlerinde dolaşan ilk roman" olması ve hasta bir insanı ve onun iç dünyasını ele alması bakımından önemli bir yere sahiptir.

Bu parçaya göre Peyami Safa'nın söz konusu eseri aşağıdaki bilimlerden hangisine daha çok kaynaklık eder?

A) Tarih B) Sosyoloji C) Felsefe D) Psikoloji E) Coğrafya

18. Bu sırada kapı vuruldu. Gel dedi, kadın. Gelen Mehmet'ti.

Bu parçada aşağıdaki iletişim ögelerinden hangisi yoktur?

A) Gönderici B) İleti C) Bağlam D) Alıcı E) Kanal

19. Bir sanat eserinin kendi diliyle anlattıklarının ayrıca anlatılması için yazı ve konuşma dillerinin aracılığına ihtiyaç duyulur. Eleştirmenler sanat eserlerini yazı ve konuşma diliyle inceler. Edebiyatın dışındaki sanat eserlerinde açıklamaya muhtaç gözlemler daha çok barınır. Edebiyat kültürü bu gizlerin çözülmesinde önemli bir etkendir. Dilin inceliklerini özümsemiş birinin ağzından anlatılan bir resim, bir heykel, bir mimari eser layık olduğu yeri bulur. Sanat söyleşilerinin ana öğesi dil olduğuna göre, edebiyatın yetkinleştirdiği dil de bütün sanat eserlerinin anahtarı olarak düşünülebilir. Eserin çıkış noktası, örgüsü, nelerden etkilendiği, neleri etkilediği dil aracılığıyla sergilenir.

Bu parçada asıl vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Her sanat dalının kendine özgü bir dili vardır.
B) Bir sanat eserini doğru değerlendirmek edebiyatın geliştirdiği dil ile mümkündür.
C) Eleştirmenler sanat eserlerini en iyi şekilde değerlendirecek kişilerdir.
D) Edebiyatın dışındaki sanat eserlerinin dille açıklanmaya ihtiyacı vardır.
E) Dili güzel kullanan insanlar sanat eserlerinin değerini en iyi belirleyenlerdir.

20. Bir gün Hoca'ya komşusu sorar: " Hocam, sen kaç yaşındasın?" Hoca aksakalını sıvazlar: "Kırk yaşındayım." der. Bunun üzerine komşusu hemen itiraz eder. "Nasıl olur Hocam, on yıl önce de aynı şeyi söylemiştiniz." deyince Hoca gülümser: "Bak komşum, sözünden dönmek bize yakışmaz. Sen bu soruyu on yıl sonra yine sor, göreceksin yine aynı cevabı vereceğim; ben sözümden dönmem." der.

Aşağıdakilerden hangisinde Nasreddin Hoca fıkrasındaki iletişim kanalından farklı bir kanal söz konusudur?

A) Ali ile Ayşe okul kütüphanesinde karşılaşırlar.
Ali: Yarın edebiyat sınavımız varmış.
Ayşe: Öyle mi? Haberim yoktu. Hemen çalışmaya başlasam iyi olacak.

B) Mehmet ve Salih mahalle takımında futbol oynamaktadırlar.
Mehmet: Oğlum, sen kalede yapamıyorsun. Ortaya geç.
Salih: Tamam abi, geçiyorum.

C) Mert: İyi günler hocam. Size iyi bir haberim var. Bugünkü maçı 4 - 3 kazandık.
Öğretmen: Aferin çocuklar. Çok sevindim. Tebrik ederim.

D) Hasan Öğretmen: "Öğrencilerin kendini ifade edebilme özgürlüğüne kavuşması lazım. Öğretmenliğe ilk başladığımda ilk değiştirdiğim bu oldu. Sınıfa girdim 'Günaydın çocuklar!' dedim, hep bir ağızdan 'Sağ ol!' dediler. İlk değiştirdiğim 'Günaydın çocuklar!' dediğimde gelen cevaptı. Artık 'Sağ ol!' değil 'Günaydın öğretmenim!' diyorlar."

E) Gülşah, arabasıyla spor merkezine gitmektedir. Bir sokağa girecekken sokak başında bulunan ve "Girilmez" anlamını taşıyan trafik levhasını görür, sokağa girmekten vazgeçip yoluna devam eder.

21. İnsan önce kendini bilme özgürlüğüne kavuşmalıdır. Yunus, bunun için, "İlim kendin bilmektir." demiştir. Doğduğu, büyüdüğü çevreyi tanıyan; ait olduğu toplumun genel ve özel niteliklerini öğrenen ve daha geniş anlamda komşu ulusların yaşayışını, düşünüşünü izleyebilen insan, özgürlüğün eşiğine adım atmış demektir. Hem maddi hem manevi yaşantımızın gerçeklerini, okuma, deney ve gözlem yolu ile öğrenme özgürlüğüne sahip olmalıyız. Descartes "Düşünüyorum, o hâlde varım." diyerek insan olarak yaşamanın ancak düşünme yetisi ile gerçekleşebileceğini söylemiştir.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisine başvurulmuştur?

A) Tanımlama B) Tanık gösterme C) Benzetme D) Karşılaştırma E) Örneklendirme

22.
I. Tittim virman çirilet.
II. Çamaşırları tahır tahır gaynadırdıh.
III. Artıg mene bu küçe dar.
IV. Bak, dikiz et abi! Balığı nasıl temizliyor.

Aşağıdaki kavramlardan hangisi numaralanmış cümlelerden herhangi biriyle eşleştirilemez?

A) Lehçe B) Şive C) Ağız D) Standart dil E) Argo

23. Dihidrojen monoksitin özellikleri:

- Suçluların yüzde yüzünün dihidrojen monoksit içtiği bilinmektedir.
- Nükleer reaktörlerde soğutucu olarak kullanılmaktadır.
- Lezyon ve tümörlerde bulunur.
- Fare zehirlerinin üretiminde de kullanılır.

Bu kimyasalı tanıdınız mı?

Nurbanu bir kimyasalı, bilimden uzak bir şekilde farklı şeylerle ilişkilendirmekte ve arkadaşlarına bu kimyasalın ne olduğunu sormaktadır. Dihidrojen monoksit, H_2O molekülüdür, yani sudur. Gerçekten de su, sayılan tüm alanlarda kullanılmaktadır. Ancak DHMO şeklinde yazılınca, korkunç gösterilebilmekte ve tehdit unsuruymuş gibi algılanmaktadır.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ön yargı, bir konunun anlaşılmasında en büyük engeldir.
B) Yanılgıya düşülmemesi için olgulara farklı açılardan yaklaşılmalıdır.
C) Bir şey hakkında hüküm verirken kötü ihtimalleri ön planda tutmalıdır.
D) Su, insana hayat verdiği gibi ölümüne de sebep olabilir.
E) Elimizdeki imkânları iyi amaçlar için kullanmak gerekir.

24. Dil canlı bir varlıktır. Kendi içinde zamanla değişime uğrar. Eski Türkçedeki “kapığ” kelimesinin “kapı” şeklini alışı buna örnek olarak verilebilir. Bu farklılaşmada hem zaman hem de yaşanan coğrafi ve kültürel değişim etkilidir. Toplumun kültüründe, dininde, yaşadığı coğrafyada görülen değişim dilin de değişmesine sebep olur. Türkler 10. yüzyıla kadar yabancı kültürlerin etkisinden uzak kalmışlardır. Kendi alfabelerini kullanmışlardır. Ancak İslamiyet’in benimsenmesi ve yaşanan coğrafyanın değişmesiyle birlikte Arap ve Fars kültürlerinin ve dillerinin etkisi Türk kültürü ve dilinde kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu dönemde Arap alfabesine geçilmiş, Türkçeye Arapça ve Farsça kelimeler girmeye başlamıştır. Batı medeniyetinden etkilenilen dönemde ise Latin alfabesi, Fransızca ve İngilizce kelimeler kendini göstermiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada anlatılanlara örnek gösterilemez?

A) “Edgü” kelimesinin zaman içinde “iyi” şekline dönüşmesi
B) Doğu Türk lehçelerindeki “köz” kelimesinin Türkiye Türkçesinde “göz” oluşu
C) 19.yüzyılda sone, terzarima gibi kelimelerin Türkçede kullanılmaya başlanması
D) Computer kelimesinin yerine bilgisayar kelimesinin kullanılması
E) Göktürklerin kendilerine özgü alfabe oluşturması

25. Aşağıdaki parçalardan hangisi sanatsal bir metinden alınmıştır?

A) İnsan, olayların anlamını ve eşyanın nedenini kavramaya başladığı andan itibaren öğrenmeye başlar. Bu anda bilgi ağacının fidanı hayat toprağına dikilmiş demektir. Hangi insan kendine ve bağlı bulunduğu topluma faydalı bilgileri öğrenmeye çaba harcarsa o insan, hayatını olumlu anlamda değerlendirmiş olur.

B) Mutluluk her insana göre değişen bir kavramdır. Bizim mutluluk diye karşıladığımız bir olay size hiçbir zevk vermeyebilir. Örneğin, futbolun ne olduğunu bilmeyen, hiçbir maç seyretmemiş bir insan Galatasaray - Fenerbahçe maçını, heyecanla izleyenler karşısında tümüyle ilgisiz kalabilir.

C) Şiiri sevdiğim kadar bir şeyi sevmem. Roman, hikaye okumaya, kendilerini edebiyatçılığa kaptırmayan kişilerin yazdıkları denemeleri okumaya da bayılırım ama onlardan ne de olsa bıkılıyor. Bir romanı isterse Stendhal'in olsun, üst üste kaç kere okuyabilirsiniz? Anlattıklarını öğrendiniz mi, elbette kapatacaksınız.

D) İdris susmuştu. Sessiz, sıkıntılı bir yolculuk başladı. Arif kendi içinde sinirlendi, uğraştı durdu. Kimseye belli etmeden kendini yiyordu. Tarlada pancar bitecek gibi değildi. Bu atlarla çabuk çabuk dönmek olanaksızdı. Babası hastaneden bir türlü çıkıp gelemiyordu. Traktör alamadıkları için köylü kendisiyle alay etmeye başlamıştı.

E) Tüm dünyada ilerleyen teknolojiye bağlı olarak kişilerin elektrik enerjisine olan ihtiyaçları da artış göstermektedir. Elektrik enerjisi üretiminde kullanılan mevcut fosil kaynakların sınırlı olması, gün geçtikçe azalmaları ve bir gün tükenecek olmaları nedeniyle, bir yandan elektrik enerjisi tasarruf çalışmaları sürdürülürken diğer taraftan da yenilenebilir kaynaklar kullanılarak elektrik enerjisi üretilmesi üzerinde çalışmalar büyük bir hızla devam etmektedir.

26. Ben bir yerlerdeyim, hep bir yerlerden bir yerlereyim. Uzun uzun yıllar geçmiş parmaklarımla, o biçim bir suların dibinde kırık dökük alnında. Kurgularım yıkıntıya uğramış; bu kadar açıklıkla nasıl söyleyebiliyorum, (ben o mu) nasıl? Artık benim değil bu bahçe, ev. Ben kimim? Onlar nedir benim için? Ağır ağır atımın burnunu okşadım, artık benim değil. Ben neyim? Uysal, ıslak gözleriyle başını eğdi, kişnemek ister gibi ama o kadar yorgun, o kadar bacakları bükülü. İçerlere giremem, neyim ki? İçimde zavallı bir çarpışmayla yeniden yuları yakaladım. Bahçemin oralarda falan atımla birlikte, bir kuyularda yeniden yola koyuldum. Yürüdüğüm tünellerde neyi beklediğimi bilmeyerek, nereye varacağımı bilmeyerek...

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Simgesel, kapalı bir dil kullanmıştır.

B) Toplumsal bir temaya yer verilmiştir.

C) Edebî bir metinden alınmıştır.

D) Kendine yabancılaşma duygusu söz konusudur.

E) Zaman unsuru belirsizdir.